

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 114/08-52

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti T. H., Nórsko, zastúpeného advokátkou JUDr. I. K., B., namietajúceho porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007 a takto

rozhodol:

1. Právo T. H. na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. T. H. nepriznáva finančné zadosťučinenie.

4. Krajský súd v Žiline je povinný uhradiť T. H. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti T. H. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

Odôvodnenie:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. I. ÚS 114/08 z 10. apríla 2008 na ďalšie konanie časť sťažnosti T. H. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namietal porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007.

Zo sťažnosti (jej doplnenia), z jej príloh, ako aj zo spisového materiálu vzťahujúceho sa na vec vyplýva, že rodičia maloletých detí (sťažovateľ a matka maloletých detí) uzavreli manželstvo 5. februára 2000 v Nórsku. V máji 2004 sa sťažovateľ odsťahoval zo spoločnej domácnosti. Dňa 18. augusta 2004 bolo schválené administratívne rozhodnutie príslušného nórskeho úradu, ktorým boli manželia vzájomne odlúčení. Právo starostlivosti o maloletých bolo upravené dočasným rozhodnutím príslušného súdu vo V. v Nórsku zo 7. septembra 2004, v zmysle ktorého boli maloleté deti zverené do dennej starostlivosti matky a zároveň bol vyhlásený úradný zákaz pre obidvoch rodičov vycestovať s maloletými deťmi bez súhlasu druhého rodiča z Nórskeho kráľovstva. Dňa 8. júla 2005 matka maloletých detí bez vedomia otca odviezla maloleté deti na územie Slovenska. Podľa rozhodnutia Okresného súdu vo V. z 21. septembra 2005 č. k. 05-074059 TVI-VTRA, odvolacieho súdu v Halogalande (rozsudkom č. k. 05-156977 ASI-HALO z 10. marca 2006) a dovolacieho Najvyššieho súdu (rozsudkom z 23. mája 2006) boli obe maloleté deti zverené do spoločnej rodičovskej zodpovednosti a každodennej starostlivosti otca.

Sťažovateľ - otec maloletých detí T. H., a J. H., (ďalej len „maloleté deti“) - podal 14. decembra 2005 prostredníctvom Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a

mládeže Okresnému súdu v Liptovskom Mikuláši (ďalej len „okresný súd“) návrh na nariadenie návratu maloletých detí do Nórskeho kráľovstva. Sťažovateľ sa v návrhu odvolal na ustanovenia Dohovoru č. 119/2001 Z. z. o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Dohovor“).

Okresný súd uznesením sp. zn. 4 P 50/2006 z 23. mája 2006 návrat maloletých detí do Nórskeho kráľovstva nenariadil, keďže zistil, že neboli splnené podmienky na takýto postup, vychádzajúc z čl. 13 písm. b) Dohovoru.

Krajský súd na odvolanie sťažovateľa uznesením sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007 prvostupňové uznesenie potvrdil stotožniac sa (skutkovo a právne) so závermi prvostupňového uznesenia.

Sťažovateľ porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) videl v tom, že „*vzhľadom na závažnosť veci advokátka sťažovateľa (...) požiadala krajský súd, aby nariadil pojednávanie (...). Nariadenie pojednávania urgovala aj listom zo dňa 4. 12. 2006. Poukazujem na to, že v tejto veci prvostupňový súd urobil znalecké dokazovanie, ktoré bolo v rozpore so spravodlivým procesom. Znalecký posudok bol vypracovaný výlučne na základe tvrdení matky a popisu rodinnej situácie matkou detí. Súd neumožnil otcovi detí zúčastniť sa znaleckého dokazovania napriek tomu, že otec mohol v prípade potreby pricestovať na Slovensko. Znalecký posudok nepreskúmal aktuálny vzťah otca a detí. Znalkyňa ničím nepodložila svoje závažné tvrdenia v závere posudku, keďže vychádzala len z tvrdení matky. Znalkyňa v posudku uviedla, že sa zlepšila dynamika mentálneho a osobnostného vývinu maloletých detí, pričom deti nepoznala pred ich odchodom z Nórska, ani nebrala do úvahy, že psychický stav detí sa zhoršil až po príchode na Slovensko. Okresný súd teda závažne pochybil tým, že znalecký posudok bol vypracovaný na základe jednostranných zistení, znalkyňa neporovnala znalecký posudok detí vypracovaný znalcom v Nórsku, ani neporovnala informácie o deťoch od osôb, ktoré poznali deti v Nórsku. Znalecký posudok nórskeho psychológa K. zo dňa 28. 6. 2005 bol vyhotovený na základe rozhovoru a pozorovaní obidvoch účastníkov konania, oboch detí, ako aj rozhovorov s personálom škôlok, ktoré deti v Nórsku navštevovali. Naproti tomu obidva znalecké posudky, znalecký posudok znalkyne Mgr. L. A., ktorý bol vypracovaný na základe žiadosti Okresného súdu Liptovský Mikuláš, ako aj PhDr. S., ktorý bol vypracovaný na základe žiadosti matky detí, boli vyhotovené na základe jednostranného rozhovoru s matkou a deťmi bez toho, aby bol prizvaný navrhovateľ. (...) Tým, že navrhovateľ nebol vo veci prizvaný a vypočutý, ani mu nebola daná možnosť absolvovať pohovor so znalcom na Slovensku, bola mu týmto postupom odňatá možnosť vyjadriť sa a tým bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces. Právo na spravodlivé súdne konanie bolo teda porušené tým, že vec nebola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná a boli porušené aj ustanovenia medzinárodnej zmluvy, a to Dohovoru (...) o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí.“.*

Sťažovateľ na podporu už uvedeného priložil k sťažnosti overenú fotokópiu

znaleckého posudku psychológa Odd J. K. z 28. júna 2005 a jeho doplnok z 15. februára 2006.

Porušenie čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru odôvodnil sťažovateľ tým, že mu „bola odňatá možnosť starať sa osobne o svoje maloleté deti napriek právoplatným rozhodnutiam nórskeho súdu a napriek ustanoveniam Dohovoru (...) o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. Okresný súd Liptovský Mikuláš a Krajský súd v Žiline nerešpektovali ustanovenia Dohovoru (...) o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktorého cieľom je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnené premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované a zabezpečiť, aby opatrovnícke práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch. Nerešpektovaním ustanovení medzinárodnej zmluvy a svojou nečinnosťou počas 15,5 mesiaca zabránili sťažovateľovi vo výkone jeho rodičovských práv.“.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodnil tým, že „... okresný a krajský súd nekonali tak, aby konanie týkajúce sa sťažovateľa bolo rýchle a účinné, čo má za následok stav právnej neistoty. Sťažovateľ je toho názoru, že ústavný súd by mal prihliadnuť najmä na povahu a dôležitosť dotknutých práv. Samotné deklarovanie porušenia základných práv a slobôd ústavným súdom nemožno považovať v tomto prípade za dostatočné, pretože zásah do rodičovských práv za obdobie od 14. 12. 2005, kedy bol podaný návrh súdu na návrat maloletých detí do Nórskeho kráľovstva, sa už nedá napraviť ani odstrániť. Nemajetková ujma sťažovateľa spočíva v pocitoch neistoty a krivdy, ktoré boli vyvolané postupom súdov a ujmy spôsobenej absenciou kontaktu sťažovateľa so svojimi deťmi.“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci rozhodol takto:

„1. Právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 23. 5. 2006, sp. zn. 4 P/50/2006 a postupom Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. 2. 2007, sp. zn. 5 CoP/64/2006 porušené bolo.

2. Právo sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa článku 8. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 23. 5. 2006, sp. zn. 4 P/50/2006 a uznesením Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. 2. 2007, sp. zn. 5 CoP/64/2006 porušené bolo.

3. Právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 23. 5. 2006, sp. zn. 4 P/50/2006 a uznesením Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. 2. 2007, sp. zn. 5 CoP/64/2006 porušené bolo.

4. *Uznesenie Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 23. 5. 2006, sp. zn. 4 P/50/2006 a uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. 2. 2007, sp. zn. 5 CoP/64/2006, sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.*
5. *Okresnému súdu Liptovský Mikuláš sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P/50/2006 konal bez zbytočných prietahov.*
6. *Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 500.000,- Sk.*
7. *Okresný súd (...) je povinný uhradiť trovy (...) 6.296,- Sk (...). “*

K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyjadril predseda krajského súdu podaním sp. zn. Spr. 322/08 zo 6. mája 2008, v ktorom uviedol, že výzvu postúpil na vybavenie predsedovi príslušného senátu (5 Co), ktorý *inter cetera* poukázal „...na dôvody uznesenia Krajského súdu v Žiline zo dňa 28.2.2007 sp. zn. 5 CoP 64/2006. Niet zákonného dôvodu ani možnosti, aby som toto rozhodnutie ďalej komentoval, prípadne doplňoval dôvody.“.

K vyjadreniu predsedu krajského súdu sa právna zástupkyňa sťažovateľa okrem oznámenia o súhlase s upustením od ústneho pojednávania o prijatom návrhu nevyjadrila.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie

sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 1 Dohovoru cieľom tohto dohovoru je

- a) zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované, a
- b) zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch.

Podľa čl. 3 Dohovoru premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, a

- a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu.

Opatrovnícke právo uvedené v písmene a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

Podľa čl. 12 Dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s prostredím.

Ak justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu má dôvod domnievať sa, že dieťa bolo premiestnené na územie iného štátu, môže zastaviť konanie alebo zamietnuť žiadosť o návrat dieťaťa.

Podľa čl. 13 Dohovoru bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

Podľa § 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) tento upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 167 ods. 2 OSP ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerané ustanovenia o rozsudku.

Podľa § 176 ods. 2 OSP o ostatných veciach vrátane rozhodnutia v konaní o vrátení dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržané, sa rozhoduje uznesením (uvedeným uznesením je rozhodované „vo veci samej“, pozn.).

III.

1. Predmetom sťažnosti, ktorú ústavný súd uznesením o prijatí sťažnosti prijal na ďalšie konanie, bolo tvrdenie sťažovateľa, že uznesením krajského súdu sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007 došlo k porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

1.1 Namietané porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) videl predovšetkým v tom, že „*vzhľadom na závažnosť veci*“ malo byť nariadené pojednávanie pred odvolacím súdom, o čo prostredníctvom právnej zástupkyne požiadal (a urgoval) krajský súd. Ďalej poukázal na to, že okresný súd vykonal v rozpore so spravodlivým procesom znalecké dokazovanie, pretože „*znalecký posudok bol vypracovaný výlučne na základe tvrdení matky a popisu rodinnej situácie matkou detí*“, okresný súd „*neumožnil otcovi detí zúčastniť sa znaleckého dokazovania*“, a teda znalecký posudok nepreskúmal aktuálny vzťah otca a maloletých detí, hoci sťažovateľ bol ochotný za týmto účelom pricestovať na Slovensko. Ďalej uviedol, že „*znalkyňa v posudku uviedla, že sa zlepšila dynamika mentálneho a osobnostného vývinu maloletých detí, pričom deti nepoznala pred ich odchodom z Nórska...*“. V neposlednom rade poukázal na skutočnosť, že okresný súd závažne pochybil, keď „*znalkyňa neporovnala znalecký posudok detí vypracovaný znalcom v Nórsku, ani neporovnala informácie o deťoch od osôb, ktoré poznali deti v Nórsku. Znalecký posudok nórskeho psychológa K. zo dňa 28. 6. 2005 bol vyhotovený na základe rozhovoru a pozorovaní obidvoch účastníkov konania, oboch detí, ako aj rozhovorov s personálom škôlok, ktoré deti v Nórsku navštevovali.*“. Záverom uviedol, že „*nebol vo veci prizvaný a vypočutý, ani mu nebola daná možnosť absolvovať pohovor so znalcom na Slovensku*“ v dôsledku čoho mu bola odňatá možnosť vyjadriť sa, a tým bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces. Na podporu uvedeného sťažovateľ priložil k sťažnosti overenú fotokópiu znaleckého posudku psychológa Odd J. K. z 28. júna 2005 a jeho doplnok z 15. februára 2006, na ktoré namietané uznesenie krajského súdu (ale tiež okresného súdu) nijakým spôsobom nereagovalo.

Okresný súd v uznesení z 23. mája 2006 (ktoré predchádzalo napadnutému uzneseniu krajského súdu) *inter cetera* uviedol: „... *cieľom Dohovoru o občiansko-právnych aspektoch medzinárodných únosov detí je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu, alebo sú v ňom zadržované. (...) Vzhľadom na tvrdenia (...) matky, súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie (...). Ako vyplýva zo záverov tohto znaleckého posudku, maloleté deti sa na prostredie na Slovensku adaptovali dobre v dôsledku čoho sa zlepšila aj dynamika ich mentálneho a osobnostného vývinu. (...) Znalckýňa skonštatovala, že návrat detí do Nórska bez matky by tieto znášali ťažko a*

aktivizovali by sa ich pôvodné zdravotné problémy s rizikom ich stupňovanie a celkovej stagnácie ich vývinu. Znalčka jednoznačne skonštatovala, že v prípade návratu maloletých detí do Nórska existuje vážne nebezpečenstvo ich fyzickej a psychickej ujmy. (...) Vychádzajúc zo záverov znaleckého posudku (...) súd návrat maloletých detí do Nórskeho kráľovstva nenariadil.“

Proti prvostupňovému uzneseniu sťažovateľ podal odvolanie z 9. júna 2006, v ktorom *inter cetera* uviedol: „...okresný súd (...) na základe tvrdení odporkyne nariadil znalčkyni (...) vypracovať znalecký posudok, čím procesné pochybil, a tým konal v rozpore s Dohovorom. Otázky položené znalcovi evidentne smerujú k zisteniu skutočnosti, či sa maloleté deti zžili s novým prostredím na Slovensku, čo je pre toto konanie o návrate detí irelevantné (...). Odporkyňou poverená psychologička (...) v znaleckom posudku č. 12/2005 zo dňa 11.10.2005 vypracovala znalecký posudok na základe vyšetrení a pozorovaní matky a detí na jeseň v roku 2005. Je nepochybné, že psychologička nebola v kontakte s otcom detí, nepozorovala interakciu detí na otca, ani neobdržala komparatívne informácie od osôb, ktoré poznali deti v Nórsku. Je zrejmé z jej tvrdenia, že založila svoje zhodnotenie na matkiných tvrdeniach o problémoch v manželstve a na detských reakciách k týmto tvrdeniam. Znalecký posudok č. 12/2005 bol vypracovaný približne tri mesiace po vyšetrení detí nórsnym súdnym znalcom, ktorý u detí nedagnostikoval žiadne závažné psychické problémy. Všetky postraumatické psychické reakcie detí diagnostikovala psychologička až po ich trojmesačnom pobyte na Slovensku, kde žili iba v opatere matky a bez akéhokoľvek kontaktu s otcom. Na základe tohto posudku je veľmi pozoruhodné, že za toto krátke obdobie čo boli deti v opatere matky na Slovensku si stihli vybudovať averziu voči svojmu otcovi. V znaleckom posudku č. 8/2006 vypracovanom psychologičkou (...) je uvedené, že citové vzťahy maloletých detí k rodičom sú zachované. Avšak citový vzťah k otcovi potláčajú ako obrannú reakciu na správanie matky. Obe deti prebrali matkin spôsob správania sa a jej myslenie. Pri porovnaní vyjadrení nórsnym súdom ustanoveného znalca (...) je evidentné, že psychický stav detí bol pred ich neoprávneným premiestnením lepší, pretože všetky postraumatické psychické reakcie sa u detí prejavili až po ich príchode na Slovensko. (...) Nakoľko obe psychologičky (...) nepoznali psychický stav detí pred ich odchodom z Nórska nemožno považovať ich psychologické posudky za absolútne objektívne.“

Krajský súd v namietanom potvrdzujúcom uznesení z 28. februára 2007 uviedol, že sťažovateľ v podanom odvolaní namietal voči prvostupňovému uzneseniu „procesné vady, ktoré majú za následok nesprávne rozhodnutie vo veci“. Ďalej krajský súd poukázal na námietky sťažovateľa, že „prvostupňový súd procesné pochybil, keď nariadil znalecké dokazovanie v predmetnej veci a bral do úvahy znalecké posudky, jednak znalecký posudok predložený matkou maloletých detí, ako aj posudok vyhotovený v priebehu konania, pričom obidve psychologičky nepoznali psychický stav detí pred ich odchodom z Nórska a z toho dôvodu nemožno považovať psychologické posudky za absolútne objektívne. (...)“

Krajský súd „*preskúmal rozhodnutie okresného súdu (...) a bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) rozhodnutie prvostupňového súdu ako vecne správne potvrdil*“. Ďalej poukázal na závery dvoch znaleckých posudkov týkajúcich sa maloletých detí a vypracovaných slovenskými znalcami a uviedol, že sa „*stotožnil so závermi prvostupňového súdu.*“ Záverom bez ďalšieho odcitoval čl. 13 písm. b) Dohovoru a čl. 3 ods. 1, 2 a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane vyslovil právny názor „...ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 139/02 a mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02).

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že rozhodnutiu všeobecného súdu vo veci samej musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom a Dohovorom), najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie. Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že Dohovor, dohovor a judikatúra vzťahujúca sa na nich predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice na výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je jej odporca (Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. júna 2002, § 45). Právo na kontradiktórne konanie zase znamená, že procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky

dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i zoznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu, a vyjadriť sa k nim (pozri cit. rozsudok Komanický, § 46). Podobne EŠLP už uviedol, že „*rovnosť zbraní je inherentným prvkom spravodlivého procesu*“ (Neumeister c. Rakúsko z 27. júna 1968) alebo „*právo na spravodlivý proces zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru zahŕňa právo, aby každá strana občianskeho súdneho konania mala primeranú možnosť obhajovať svoju záležitosť pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane*“ (Szwabovicz c. Švédsko z 30.

júna 1959, č. 434/58, Annuaire, zv. II). Princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každá strana mala rovnakú možnosť predkladať alebo navrhovať dôkazy na podporu svojich tvrdení. Vo veci *Dombo Beheer B.V. c. Holandsko* z 27. októbra 1993 EŠLP uviedol, že v „*súkromnoprávných sporoch rovnosť zbraní zahŕňa povinnosť poskytnúť každému účastníkovi primeranú možnosť obhájiť svoju vec, vrátane predloženia dôkazov, za podmienok, aby nebol postavený do situácie, ktorá je jasne nevýhodnejšia ako situácia odporcu*“.

Podstatu kontradiktórnosti tvorí súperenie strán, ktorého základným predpokladom je už uvedená rovnosť účastníkov konania. Na základe zásady kontradiktórnosti by súdne rozhodnutie malo vychádzať predovšetkým z výsledkov konfrontácie strán v spore, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa k požiadavkám a tvrdeniam druhej strany a právo na to, aby sa vypočuli jej argumenty. Požiadavky vyplývajúce z uvedenej zásady vymedzil EŠLP v mnohých rozhodnutiach, napr. „*(...) jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle článku 6 ods. 1 je jeho kontradiktórny charakter: každá strana musí mať zásadne možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné pre úspech jej požiadaviek, ale zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženými súdu za účelom ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim*“ (Mantovanelli c. Francúzsko z 18. marca 1997).

Významnú úlohu v procese hodnotenia dôkazov (§ 132 OSP) zohráva vnútorné presvedčenie súdu. Toto presvedčenie nemá predstavovať svojvôľu a nezodpovednosť súdu, ale naopak, malo by sa vytvárať na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia jednotlivých dôkazov jednotlivo aj v ich komplexnosti tak, aby vychádzalo z pravidiel formálnej logiky. Zásada voľného hodnotenia dôkazov však má svoje limity. Jej kontrola sa uskutočňuje najmä prostredníctvom inštitútu odôvodnenia rozsudku upraveného v § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého má súd uviesť, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé (pretože inštitút odôvodnenia je jednou z podstatných záruk kontroly výkonu súdnej moci, súdu je priamo uložená povinnosť dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé, pozn.).

V podobnom duchu ESLP v súvislosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru formuloval viacero zásad odôvodňovania rozsudkov, z ktorých napr. vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sú založené (H. c. Belgicko z 30. novembra 1987), rozsah tejto povinnosti sa však môže meniť s ohľadom na povahu rozhodnutí a musí byť posudzovaný podľa okolností každého prípadu (Ruiz Torija a Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994). Právna teória civilného procesu tiež vymedzila niekoľko ďalších požiadaviek na kvalitatívnu správnosť odôvodnenia. Odôvodnenie musí vyhovieť najmä základnej požiadavke preskúmateľnosti. Táto má svoje opodstatnenie nielen z hľadiska možného použitia opravných prostriedkov, ale tiež preto, že hoci zákonné ustanovenia týkajúce sa spôsobu odôvodňovania rozsudkov samy o sebe nepoživajú ústavnoprávnu ochranu, súvisia ale s postupom súdu z hľadiska práva na spravodlivý proces.

Odôvodnenie má obsahovať „dostatok dôvodov a súčasne ich uvedenie má byť zrozumiteľné, súd je teda povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hladiská“ (Mazák, J.: Základy občianskeho procesného práva. Iura Edition, Bratislava 2002, s. 299). Z formulácie § 132 OSP možno vyvodiť, že súd je povinný dôkazy navzájom si odporujúce hodnotiť a ďalej zdôvodniť, napr. prečo niektoré z nich pokladá za nevierohodné, prečo niektoré odmietol vziať pri formulovaní rozhodnutia do úvahy, prípadne aj prečo sa niektorými dôkaznými návrhmi odmietol vôbec zaoberať. Tieto nedostatky odôvodnenia spolu s tzv. opomenutými dôkazmi (o ktorých súd v konaní nerozhodol vôbec, pozn.) zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

Všeobecný súd je pri hodnotení dôkazov viazaný tiež skutkovým stavom veci, a teda nie je prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je totiž limitovaná tiež požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu získanými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi.

K rovnakým záverom dospel tiež ústavný súd, ktorý vo svojej početnej rozhodovacej činnosti predovšetkým v súvislosti s čl. 46 ods. 1 ústavy (obsahovým pendantom čl. 6 ods. 1 dohovoru) napr. uviedol: „všeobecný súd musí vychádzať z toho, že súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP). Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP) (napr. IV. ÚS 1/02). V občianskom súdnom konaní súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti (§ 153 ods. 1 OSP). Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí teda predchádzať činnosť súdu zameraná na spoľahlivé zistenie skutkového stavu – dokazovanie zodpovedajúce garanciám spravodlivého

súdneho konania v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, najmä garanciám obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie“ (I. ÚS 52/03). Ústavný súd formuloval požiadavku rovnosti zbraní tiež v tom zmysle, že „žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávani a rozhodovaní veci“ (I. ÚS 59/00).

V posudzovanej veci krajský súd neodôvodnil dostatočným spôsobom namietané rozhodnutie, ktorú vadu nebolo možné konvalidovať ani obsahom odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia (z tých istých dôvodov, pozn.). Bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu, aby sa v okolnostiach danej veci vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s dôkazmi produkovanými nielen matkou maloletých detí, ale tieto konfrontoval tiež s dôkazmi navrhnutými sťažovateľom, osobitne vtedy, ak prejavil snahu pricestovať na Slovensko a osobne sa zúčastniť na pojednávaní, čo mu malo byť, vzhľadom na charakter konania umožnené. Odkaz odvolacieho súdu na znenie § 214 ods. 2 písm. c) OSP neobstojí, pretože aj keď bolo rozhodované vo forme uznesenia, toto konanie sa týka posudzovania nielen národného práva, ale tiež Dohovoru a nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, tzv. „Brusel II bis“ (pozri ďalej) a v posudzovanej veci ide o rozhodovanie „vo veci samej“ (starostlivosti súdu o maloleté deti); preto odkaz krajského súdu na ustanovenie § 214 ods. 2 písm. c) OSP bez ďalšieho neobstojí.

Rovnako bolo povinnosťou krajského (odvolacieho) súdu, aby sa vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia so znaleckými posudkami vypracovanými nielen znalcami na Slovensku, ale tiež so znaleckým posudkom vypracovaným znalcom z Nórska, ktorý bol sťažovateľom v tomto konaní predložený. Krajský súd na uvedené okolnosti v odôvodnení svojho rozhodnutia bez akéhokoľvek zdôvodnenia nevzal zreteľ a svoju argumentáciu oprel výlučne o závery dvoch znaleckých posudkov vypracovaných na Slovensku a iba nimi odôvodnil svoje právne závery pre postup podľa čl. 13 písm. b) Dohovoru, v zmysle ktorého justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak sa preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Krajský súd uvedeným správaním porušil nielen už citované procesné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súvislosti čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale tiež samotný čl. 13 *in fine* Dohovoru v zmysle ktorého pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa, t. j. v danom prípade príslušný nórsky orgán (napr. znalecký posudok sťažovateľom predložený súdu, príslušné na vec sa vzťahujúce rozhodnutia nórskeho súdu a pod.).

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že pri rozhodovaní o návrate dieťaťa do

iného zmluvného štátu Dohovoru musia súdy vychádzať zo starostlivo zisteného skutkového stavu; to znamená, že dôvody, ktoré by mohli eliminovať návrat dieťaťa do miesta bydliska v inom členskom štáte, musia byť zistené a objasnené natoľko dostatočne, aby posúdenie (ne)navrátenia maloletých detí nevychádzalo iba z dôkazov produkovaných jedným účastníkom súdneho konania, ale aby boli ozrejmene tiež všetky okolnosti, z ktorých by bolo možné zistiť skutočný postoj rodiča žijúceho v zahraničí k súčasnému pobytu maloletých detí v Slovenskej republike ako aj relevantné informácie orgánu štátu obvyklého pobytu maloletých detí, t. j. nórskeho orgánu. V neposlednom rade všeobecné súdy mali pri svojom rozhodnutí zohľadniť nielen text Dohovoru, ale tiež nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, tzv. „Brusel II bis“, ktorého vzťah k Dohovoru je komplementárny, t. j. v rámci Európskej únie sa prednostne použije „Brusel II bis“ pre rovnaký okruh otázok, ktoré rieši aj Dohovor (pre inšpiráciu v tomto smere pozri napr. http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ec_vdm_cs.pdf).

Z uvedených dôvodov treba považovať právne závery krajského súdu argumentujúce v danej veci čl. 13 písm. b) Dohovoru za predčasné. Vzhľadom na „procesné“ pochybenia krajského súdu (nedostatok dôvodov rozhodnutia, pozn.), pre ktoré ústavný súd jeho uznesenie zrušil, ústavnému súdu ani neprináleží v tejto fáze konania zaujať postoj k „hmotnoprávnej“ stránke veci.

1.2 Namietané porušenie čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozhodnutím porušil právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z procesných dôvodov, ktoré rozhodnutie zároveň zrušil, otvára sa po vrátení veci na ďalšie konanie podľa názoru ústavného súdu priestor na to, aby sa krajský súd sám (aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnal s ochranou označeného základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru, a to novým (ďalším) rozhodnutím hmotnoprávneho charakteru. Ústavný súd preto sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, nevyhovel uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody

došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V záujme ochrany dohovorom garantovaného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré bolo porušené uznesením krajského súdu sp. zn. 5 CoP 64/2006 z 28. februára 2007, bolo potrebné toto uznesenie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk. V nadväznosti na zrušenie uznesenia krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie považoval ústavný súd poskytnutie ochrany porušeniu základných práv týmto spôsobom za dostatočné a sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, ktorého sa domáhal z dôvodu, že konanie nebolo rýchle a účinné (v časti namietaných prietahov v konaní ústavný súd sťažnosť odmietol, pozn.), nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou JUDr. I. K. v konaní pred ústavným súdom. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a to každý úkon po 2 970 Sk a k tomu 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júna 2008